

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Bankregulering

Valutaseminar 2013

Finanstilsynsdirektør Morten Baltzersen

Bankenes kjernefunksjoner

- Yte lån
- Ta i mot innskudd – likviditet til publikum
- Formidle betalinger

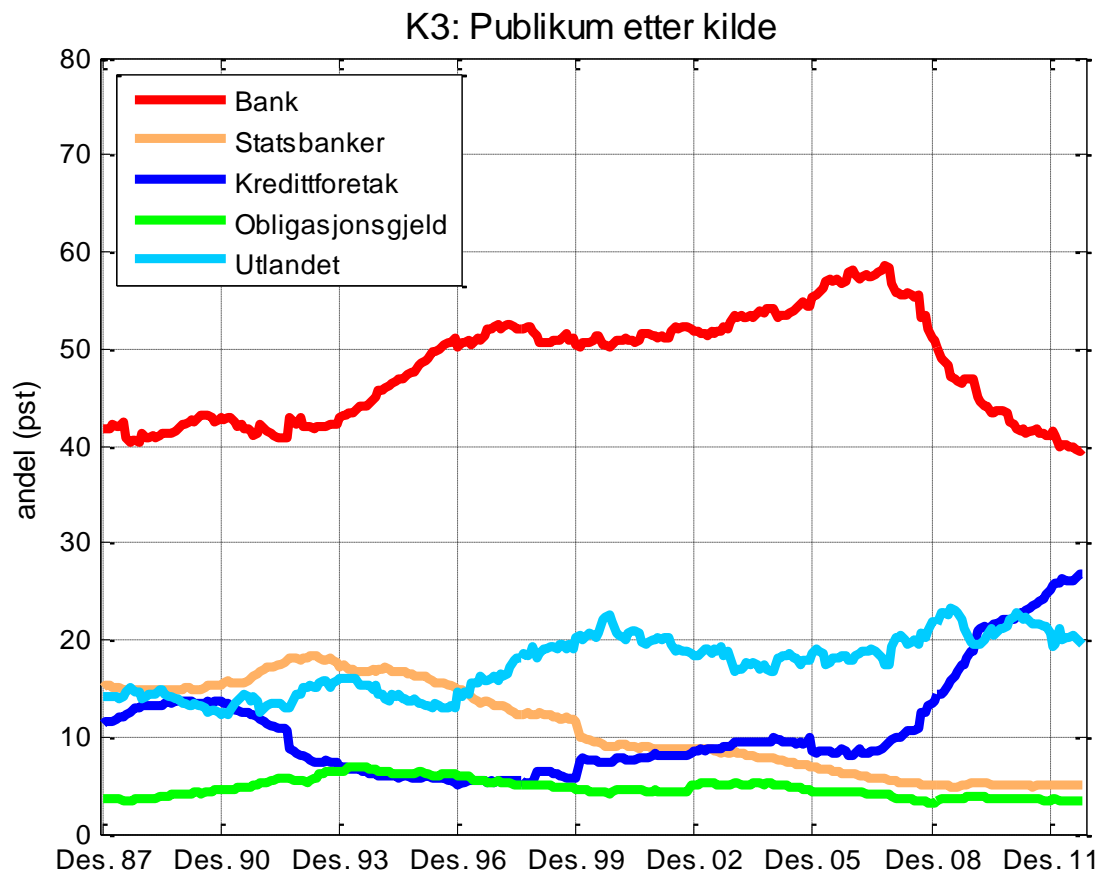

Formidling av kreditt, overføring av risiko,
løpetidstransformasjon

Hva er en bank?

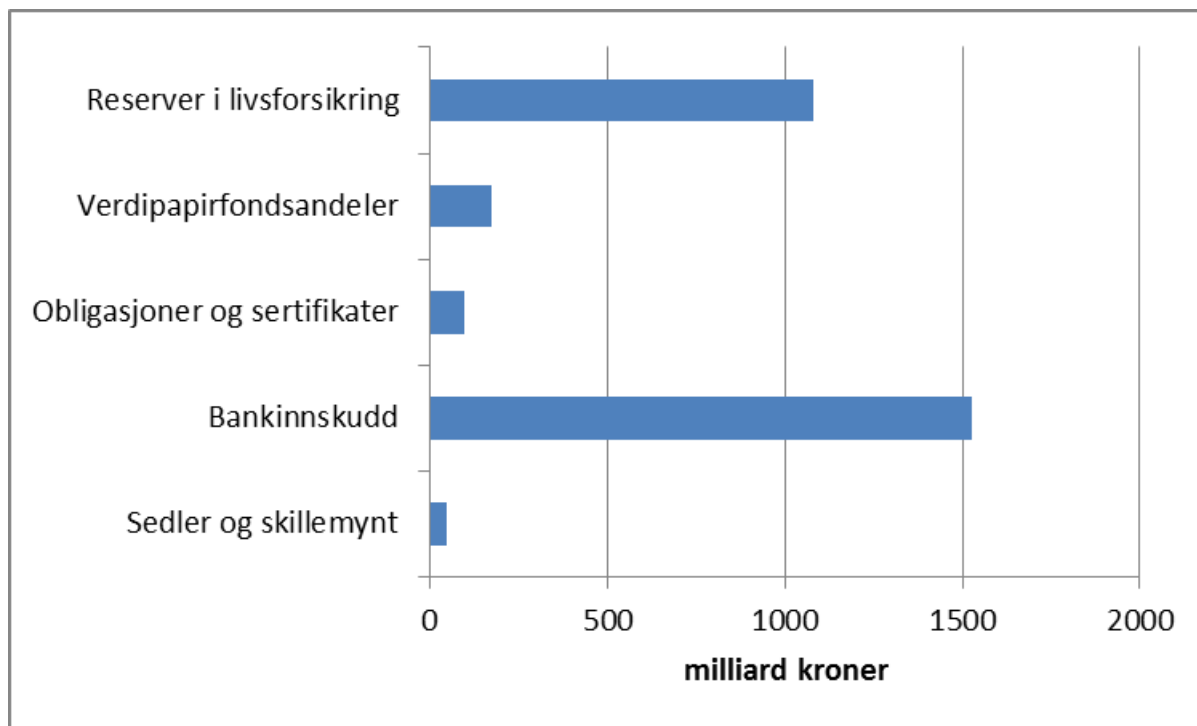
- Smale banker (narrow banking):
 - Utility banking: innskudd, plasseringer i likvide aktiva, utlån med lav kredittrisiko, betalingsformidling
- Fullsortiment banker (universal banking):
 - Tradisjonell bankvirksomhet
 - Investeringsbankvirksomhet
- Skyggebank:
 - System for kredittformidling eller banklignende tjenester, som involverer enheter og aktiviteter som ligger utenfor det regulære banksystemet.
 - Dekkes ikke av sentralbankenes "Lender of Last Resort"-funksjon eller innskuddsgarantiordningene.

Bankenes betydning som långiver

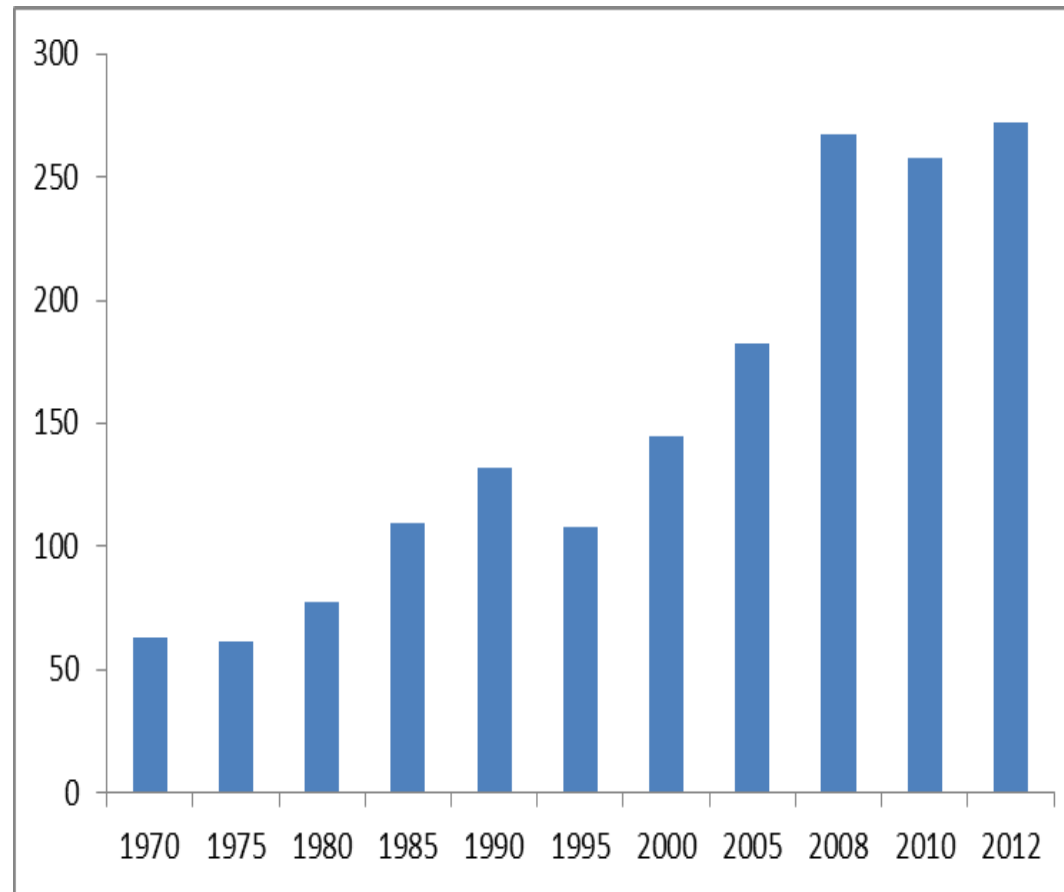
Bankinnskudd som plassering

Husholdningenes og bedriftenes finansielle fordringer

Bankenes betydning i økonomien

Norske kredittinstitusjoners FK som andel av
BNP*

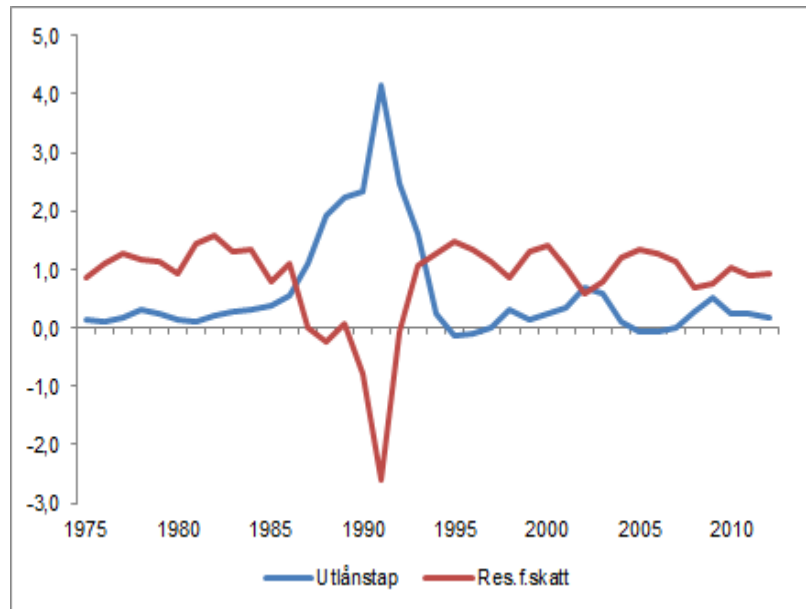
* BNP-fastlands Norge
Kilde: SSB og Finanstilsynet

Motivasjon for regulering

- Sikre god allokering av kapital og risiko
 - Fungere tilfredsstillende (effektivt) i normale perioder
 - Unngå finansiell ustabilitet, systemsammenbrudd (bank runs, kredittkontraksjon).
- Finanskriser er kostbare og har store negative langsiktige virkninger.
- Regulering:
 - Redusere sannsynligheten for finanskriser og dempe svingningene i økonomien
 - Sikre betalinger
 - Beskytte innskyttere
 - Gi tillit til det økonomiske systemet

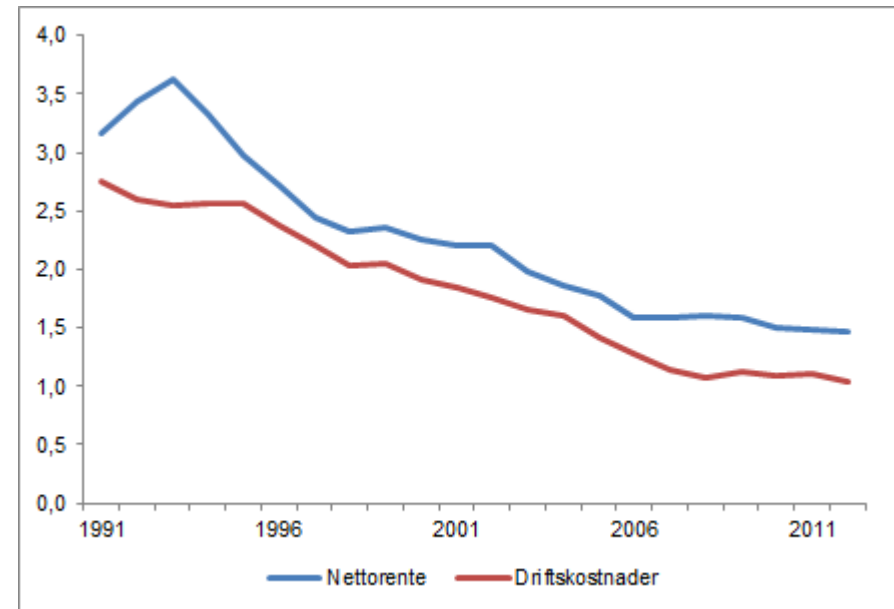
Utvikling i bankenes lønnsomhet

Utlånstap og resultat før skatt i prosent av GFK

Kilde: SSB/Finanstilsynet

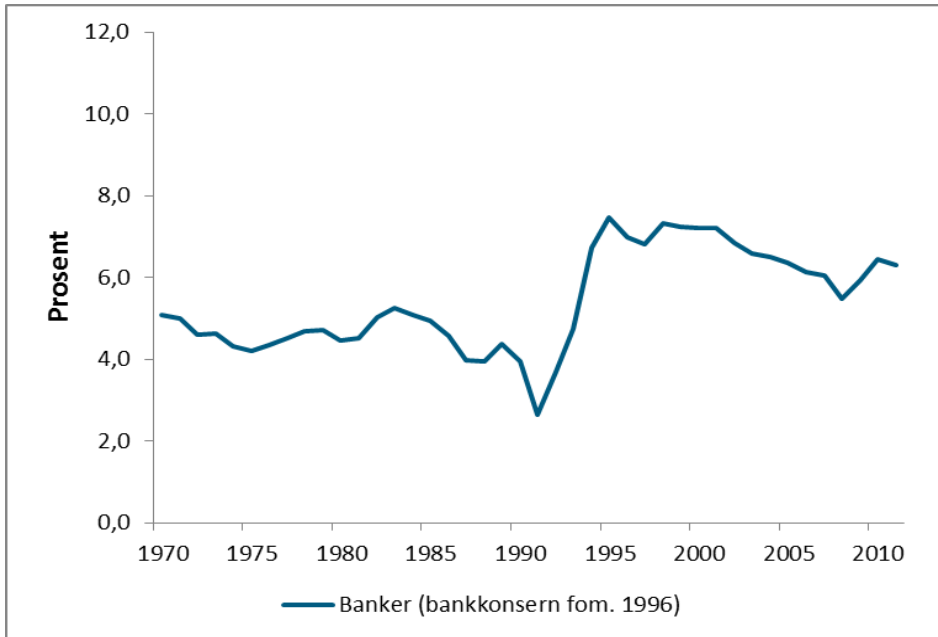
Nettorente og driftskostnader i prosent av GFK

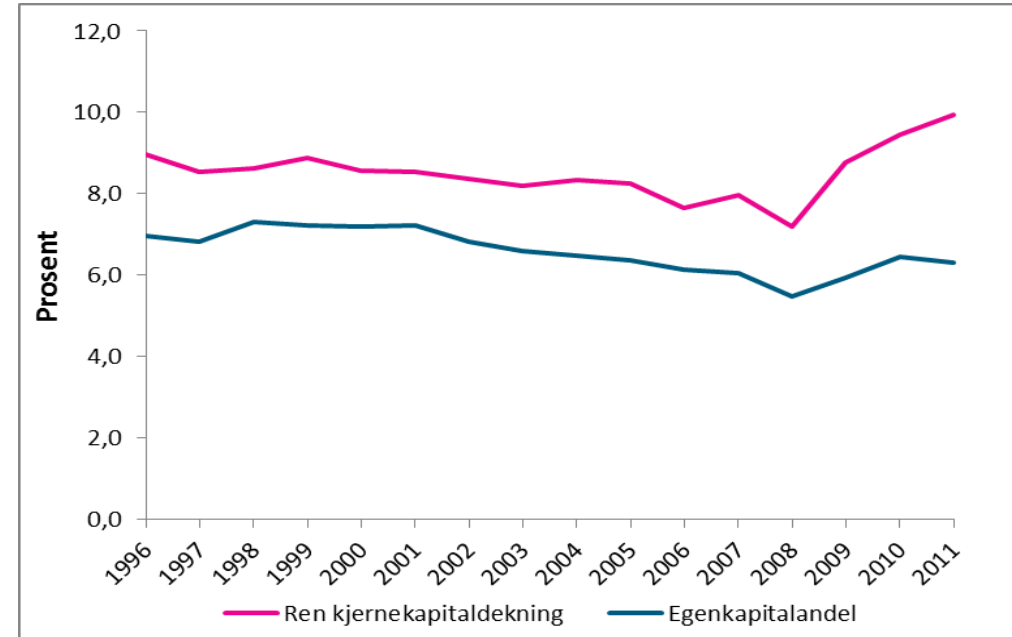
Kilde: SSB/Finanstilsynet

Bankenes soliditet

Egenkapitalandel 1970-2011

Ren kjernekapitaldekning og egenkapitalandel, bankkonsern

Ren kjernekapitaldekning versus egenkapitalandel:

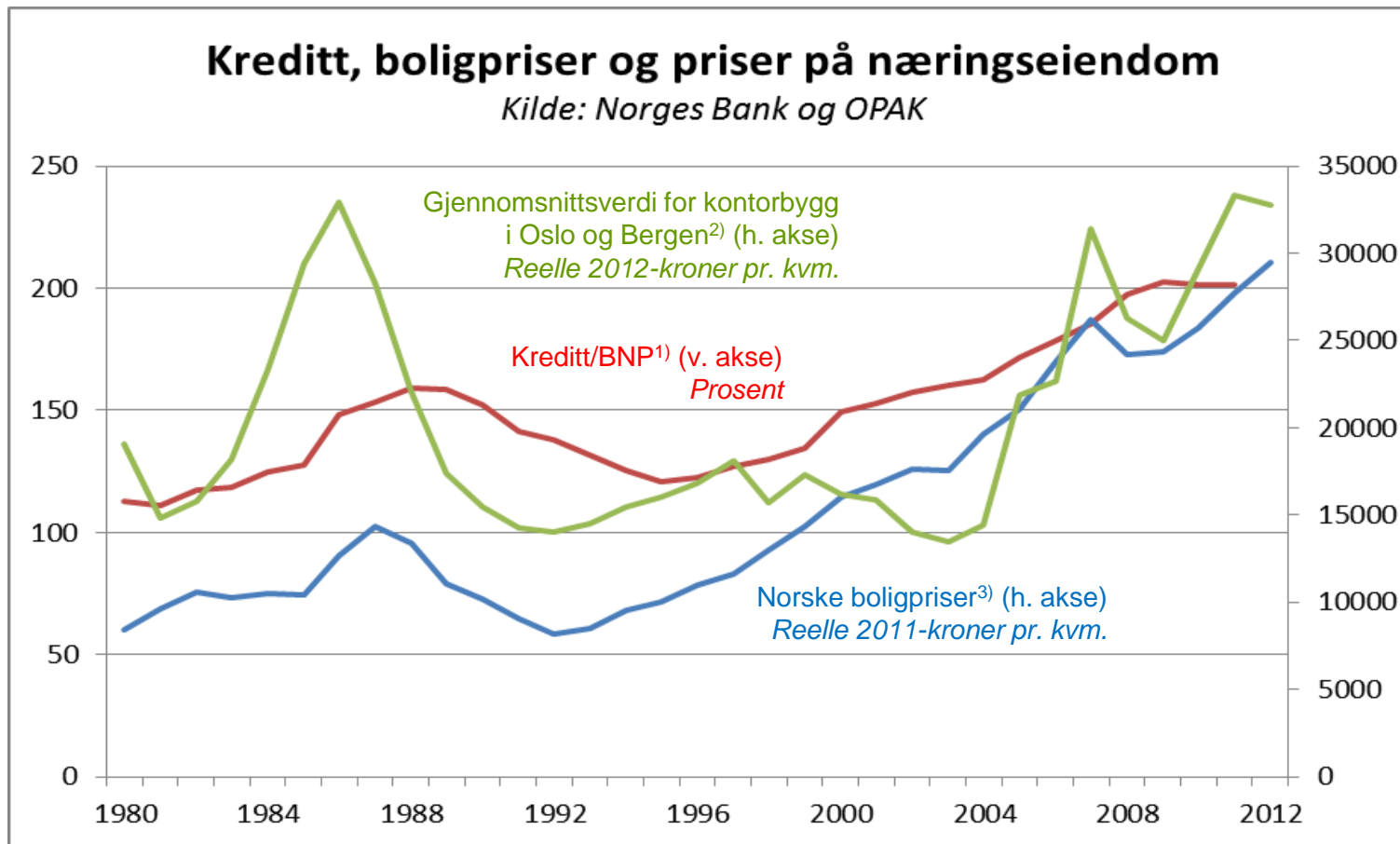
Ren kjernekapital (telleren) er egenkapital minus regulatoriske fradrag. *Beregningsgrunnlaget* (nevneren) består av bankens balanse og poster utenfor balansen multiplisert med risikovekter. I tillegg inngår et påslag for markedsrisiko og operasjonell risiko. *Egenkapitalandelen* er egenkapital som andel av forvaltningskapital.

Konsolideringsreglene i kapitaldekningsberegningen er forskjellig fra regnskapsmessig konsolidering.

Fra direkte utlånsregulering til deregulering og krise

- Kredittreguleringssystemet satt under press utover 1970-tallet
- Kredittreguleringen mistet etter hvert sin påvirkningskraft
- Deregulering fra slutten av 1970-tallet og utover på 1980-tallet
- Ikke erstattet av ny regulering av soliditet og likviditet
- Kraftig vekst i gjeld og eiendomspriser endte i bankkrise i 1991

¹⁾ Samlet kreditt til publikum i Fastlands-Norge i prosent av bruttoprodukt Fastlands-Norge (sum siste fire kvartaler) f.o.m. 4. kvartal 1995. Før det forlenget med veksten i samlet kreditt til publikum i prosent av BNP.

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Det internasjonale pengefondet og Norges Bank

²⁾ Kilde: OPAK

³⁾ Kilde: Norges Bank

Fra nasjonal til internasjonal regulering

- Erfaringene fra bankkrisen har påvirket norsk regelverksutvikling
 - Bankenes tapsabsorberingsevne er svært viktig for stabiliteten i systemet
 - Vedvarende sterk utlånsvekst kombinert med svak risikostyring er uheldig for
 - ... den enkelte bank
 - ... det finansielle systemet
- Internasjonal harmonisering. Norge er forpliktet av EØS-avtalen.
 - Norsk bankregulering og –tilsyn har derfor i betydelig grad blitt bestemt av EU
 - EUs reguleringer basert på Baselkomitéens anbefalinger

Fra Basel I til Basel III

Basel I

- Baselkomitéen opprettet i 1974 under Bank for International Settlements (BIS)
- 1970-tallet: utarbeider anbefalinger for internasjonale reguleringsstandarder
 - Bekymret for smitte ved tap i internasjonale banker
 - Opptatt av uheldige effekter av ulike reguleringsstandarder
 - Behov for å koordinere nye og strengere krav
- Basel I (1988): introduserer risikovekting
 - Harmonisering og strengere krav
 - Enkelhet for å kunne gjennomføre rask.
 - Risikovekting kun etter kategori (foretak, boliglån, stat, etc.)
- Kritikk:
 - Grov inndeling: insentiver til å ta for mye risiko,
 - Svak motivasjon for å investere i gode systemer for risikomåling og styring.
 - Redusere kapitalkrav ved f.eks. ta lån av balansen.
- 1980 til 1996:
 - 133 av 181 land i IMF bankproblemer.
 - Sterk motivasjon for revisjon av regelverk

Fra Basel I til Basel III, forts.

Basel II

- Basel II foreslått i 2001 og vedtatt i 2004 med ikrafttredelse i 2007
- Regler gjelder på alle konsolideringsnivå, flere risikokategorier, adgang til å benytte interne modeller. Kapitalkrav for operasjonell risiko i tillegg til kreditt- og markedsrisiko
- Minstekrav (pilar 1), tilsynsmessig oppfølging (pilar 2), markedsinformasjon (pilar 3)
- Kritikk:
 - Lave risikovekter, risiko for redusert kapitaldekning i banksektoren
 - Prosykklialitet
 - Kompleksitet: ressurskrevende og oppmerksomhet bort fra helhetlige vurderinger av risikoen i det finansielle systemet
- Så fulgte finanskrisen
 - For lav kapitaldekning
 - For kort finansiering
 - Undervurdert likviditets- og motpartsrisiko
 - Behov for bedre makrotilsyn, større oppmerksomhet mot systemet

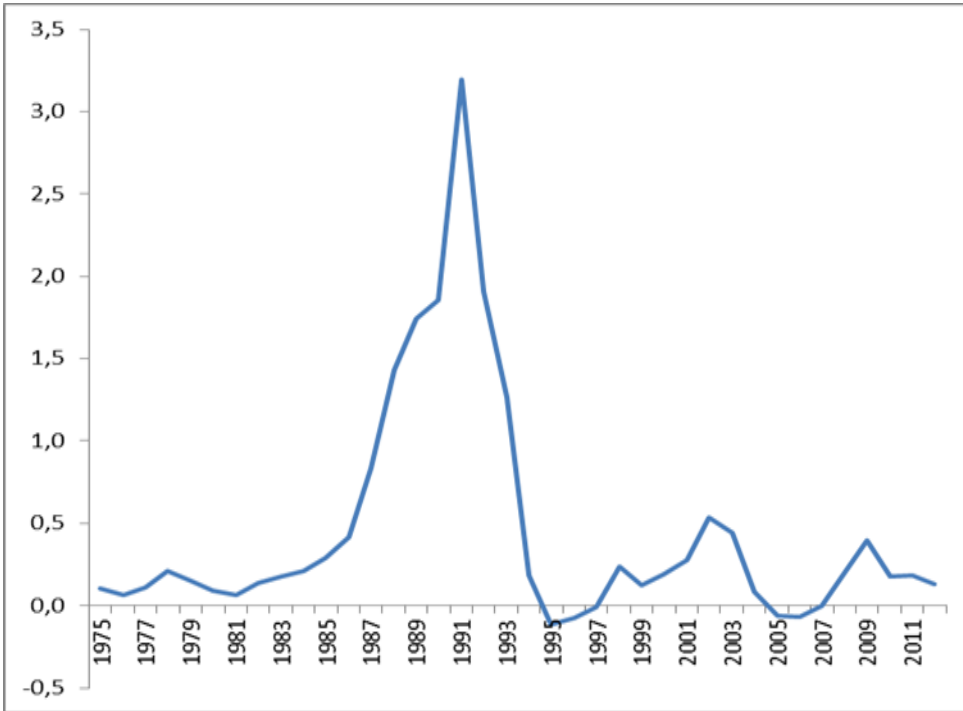
Fra Basel I til Basel III, forts.

Basel III

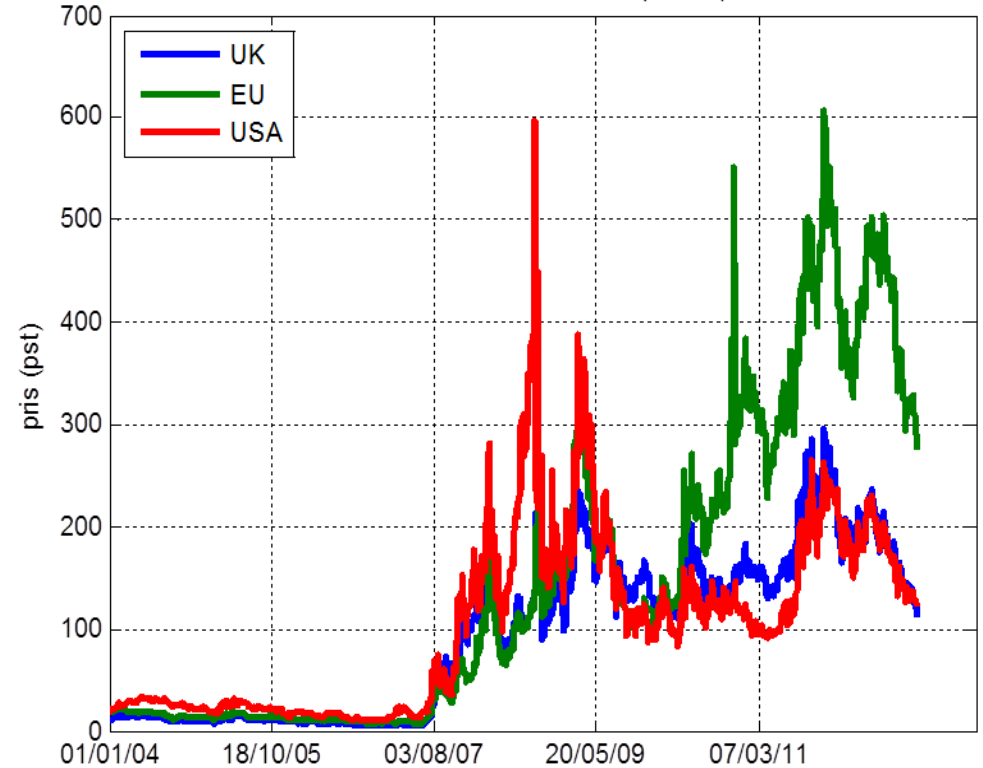
- Basel III supplerer og reviderer Basel II.
 - Økte krav til kvalitet på kapital,
 - Kvantitative likviditetskrav,
 - Krav til ikke-vektet kapitaldekning
 - Tiltak for å forebygge derivat-, oppgjørs- og motpartsrisiko
- Kapitalbevaringsbuffer, motsyklisk kapitalbuffer, systemrisikobuffer
- Kritikk: Økt kompleksitet, redusert transparens, mindre sammenlignbarhet
- Hvor gode (robuste) er risikomodellene?

Modellusikkerhet

Utvikling i tap på utlån i prosent av GFK

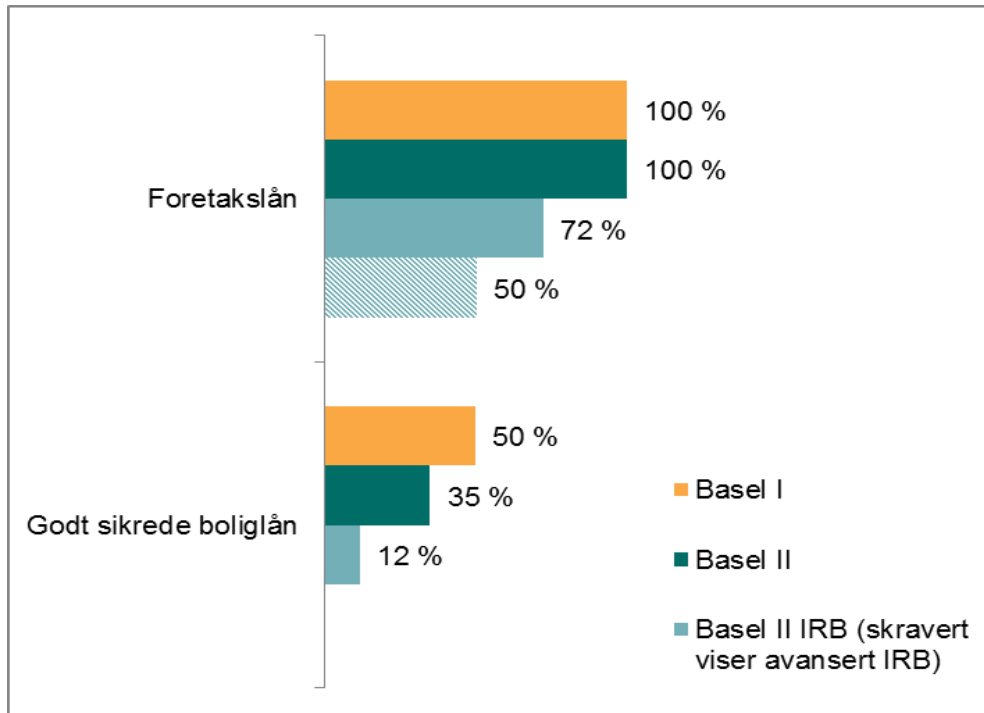

CDS indekser Bank (CMA)

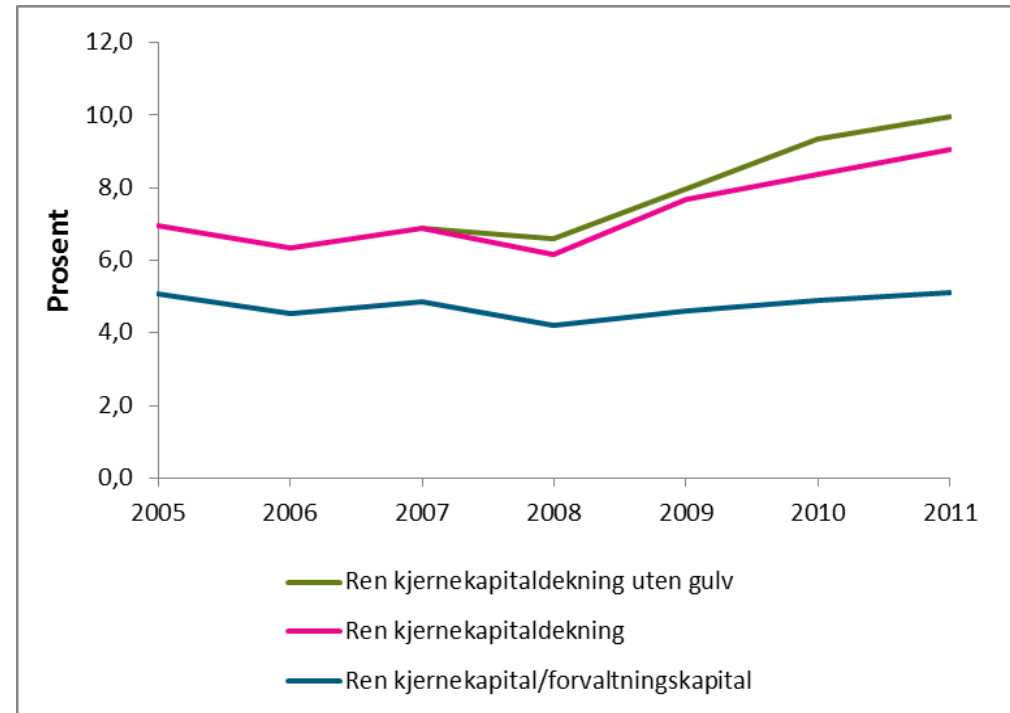

Soliditetsmål

Risikovekter. Foretakslån og boliglån

Ren kjernekapitaldekning og uvektet kjernekapitaldekning i IRB-bankene

Mikro- og makrotilsyn

- Bankkrisen tidlig 1990-tall - behov for mikro- og makrobasert overvåking og tilsyn.
- Finansiell stabilitet og trusler mot finansiell stabilitet - integrert i Finanstilsynet siden midten av 1990-tallet.
- Spesiell oppmerksomhet mot banksystemet og de største bankgruppene.
- Stedlige inspeksjoner, dokumentbasert overvåking, forvaltning, utvikling av nytt regelverk og formidling av informasjon. Både mikro- og makroøkonomiske aspekter.
- Kapitaldekning, likviditet og lønnsomhet avhenger av
 - makroøkonomien
 - sammenhenger mellom markeder og institusjoner
 - institusjonenes strategier, forretningsmodeller og tilpasning til reguleringer og tilsyn
- Finanstilsynet kan ikke basere virksomheten på utelukkende institusjonsspesifikt tilsyn.
- Stedlig og dokumentbasert tilsyn gir innsikt i systemrisiko.

Pilar 2

- Bankenes vurdering av kapitalbehov:
 - Risikoer som det ikke er tatt hensyn til i beregning av minimumskravet etter pilar 1
 - Risiko knyttet til modellusikkerhet
 - Framtidsrettet: forretningsplaner, vekst og tilgang til kapitalmarkedene
 - Tåle negative resultater og vansker med å reise ny kapital i en alvorlig nedgangskonjunktur
- Tilsynets praktisering:
 - Norske finansinstitusjoner skal være robuste og ha en soliditet som er tilpasset deres risikoprofil
 - En langsiktig fremadskuende vurdering av risiko - tas hensyn til risikoen for kraftig økonomisk tilbakegang med store tap og underskudd
 - Soliditetsnivå som reduserer likviditetsrisikoen i nedgangstider

Kapitaldekning langt over minstekravet

Makrotilsynsverktøy

- Pågående reformer for å øke finanssystemets robusthet:
 - Økte kapital- og likviditetsbuffer
 - Tiltak for å redusere prosykklikalitet og gjensidige bindinger
 - Forbedring av kriseløsningssystemet
 - Institusjonelle endringer (f.eks. European Systemic Risk Board, the US Financial Stability Oversight Council etc.)
- De fleste makrotilsynsverktøyene samsvarer med tradisjonelle mikro-verktøy
- Nye verktøy kan være:
 - Loan to Value-begrensninger (muligens tidsvarierende)
 - Risikovekter (muligens tidsvarierende)
 - Motsyklisk kapitalbuffer
 - Kapitalkrav eller skatt på systemviktige finansinstitusjoner
 - Gebyr på markedsfinansiering og/eller på sentralbankfinansiering
 - Kvantitative rammer på kreditt i høykonjunkturer
 - Glass-Steagall type regulering

Viktig regulerings- og tilsynsarbeid

- Institusjonsstruktur og «ring-fencing»: Volcker, Vicker, Liikanen
- Krisehåndtering
- Bankunion – bryte statsfinansenes og banksystemets gjensidighet
- Pantsetting av eiendeler (asset encumbrance)
- Modellusikkerhet – risikovekter og gulv
- Verdivurdering – regnskapsregler, bokføring av tap
- Forbrukervern

Nye regler i EU/EØS

Harmonisering og nasjonalt handlingsrom

- EU: Basel III gjennom CRD IV
 - Basel III – anbefalte minimumskrav
 - CRD IV – fullharmonisering, men noe nasjonalt handlingsrom
 - Pilar 2 viktig for å ivareta særtrekk ved den enkelte institusjon og det enkelte lands økonomi
 - Soliditet og likviditet gir konkurransekraft
 - Kostnader ved regulering?
 - Kriser og ustabilitet har store kostnader
-

Oppsummering

- Vi lærte av den norske bankkrisen på begynnelsen av 90-tallet og ble påminnet under den internasjonale finanskrisen
 - Gode kredittvurderinger / risikostyring
 - Soliditet og robust finansiering
 - Helhetlig regulering og tilsyn
 - Ser mikro og makro i sammenheng
 - Bygge buffere i gode tider
- Internasjonalisering
 - Sammenvevd i internasjonale finansmarkeder
 - Tiltakende regelverksharmonisering, men
 - Fortsatt rom og behov for nasjonale vurderinger
 - Soliditet og robusthet et konkurransefortrinn
- Høykonjunktur i Norge og lavkonjunktur ute
 - Lave renter og høy inntektsvekst
 - Stiller krav til langsiktighet i regulering og tilsyn

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

www.finanstilsynet.no

Personlig e-postadresse

